

# METODA IPS (Individual Placement and Support)

## Průvodce pro zájemce, klienty a zaměstnavatele

---

### Úvod: Význam práce v životě člověka

Zaměstnání a zdraví se ovlivňují navzájem. Práce, která odpovídá schopnostem a zájmům člověka, může mít zásadní pozitivní vliv na jeho zdraví a usnadňuje mu zotavení z duševní nemoci. Naopak dlouhodobá nezaměstnanost má negativní dopad na duševní zdraví, pohodu člověka i jeho okolí a může vést k rozvoji závažnějších potíží.

Lidé s duševním onemocněním chtějí pracovat, přesto se na trhu práce uplatňuje jen malá část z nich. Metoda IPS (Individual Placement and Support) je navržena tak, aby tuto mezeru úspěšně překlenula a pomohla lidem vrátit se zpět do plnohodnotného pracovního i společenského života.

---

### 1. Co je to metoda IPS?

**Individual Placement and Support (IPS)** je mezinárodně uznávaná metoda podporovaného zaměstnávání. Je považována za **nejúčinnější způsob podpory** lidí s duševním onemocněním při hledání a udržení placeného zaměstnání.

Jejím hlavním cílem je získání standardní, placené práce přímo na **otevřeném trhu práce**. Na rozdíl od tradičních rehabilitačních metod se IPS vyhýbá chráněným dílnám, cvičným či dobrovolnickým pozicím a testům pracovní připravenosti. Místo zdlouhavé přípravy se zaměřuje na rychlé vyhledání reálné práce a následné poskytování intenzivní podpory přímo na pracovišti.

IPS specialisté nepracují izolovaně, ale jsou plnohodnotnými členy **multidisciplinárních týmů péče o duševní zdraví** (společně s psychiatry, klíčovými pracovníky, psychology či zdravotními sestrami). Léčba a podpora při zotavení se tak přímo propojují s pracovními cíli klienta.

---

### 2. Osm základních principů IPS

Metoda IPS se striktně řídí osmi principy, které zaručují její vysokou úspěšnost a respekt k individuálním potřebám každého člověka:

1. **Zaměření na otevřený trh práce:** Cílem je běžná, placená práce, za kterou klienti pobírají stejnou mzdu jako jejich kolegové na stejných pozicích. Alternativní či chráněná pracoviště nejsou považována za ideální výsledek.
  2. **Nulová vstupní kritéria:** Služba je otevřena každému, kdo vyjádří přání pracovat. Nikdo není vyloučen na základě diagnózy, symptomů, užívání návykových látek, trestní minulosti nebo nutnosti hospitalizace.
  3. **Respektování přání a požadavků klienta:** Výběr zaměstnání vychází výhradně z preferencí, zájmů, dovedností a silných stránek klienta, nikoliv z aktuální nahodilé nabídky trhu.
  4. **Rychlé zahájení hledání práce:** S hledáním konkrétního zaměstnání se začíná velmi rychle – obvykle do 30 dnů od vstupu do služby IPS, bez nutnosti předchozího tréninku.
  5. **Začlenění IPS specialistů do multidisciplinárního týmu:** IPS specialisté úzce spolupracují s týmem péče o duševní zdraví, což umožňuje ideální koordinaci podpory a léčby.
  6. **Budování vztahů se zaměstnavateli:** IPS specialisté systematicky navštěvují zaměstnavatele v komunitě, zjišťují jejich personální potřeby a vyhledávají pracovní pozice přesně na míru svým klientům.
  7. **Časově neomezená individuální podpora:** Intenzivní podpora je poskytována klientovi i zaměstnavateli tak dlouho, jak je potřeba (při zaučování, zvládání kognitivních potíží, řešení krizí či profesním rozvoji).
  8. **Plánování a poradenství v oblasti dávek:** IPS specialista poskytuje individuální poradenství v oblasti dávek a pracovně právních témat.
- 

### 3. Koho se metoda IPS týká?

Služba IPS je určena pro **všechny lidi se závažným duševním onemocněním, kteří mají chuť pracovat**. Chuť pracovat je zároveň **jediným vstupním kritériem**.

Díky nulovým vstupním kritériím se metoda týká i osob, které:

- Mají přetrvávající symptomy onemocnění nebo vedlejší účinky léků.
- Dlouhodobě nepracovaly nebo opakovaně přišly o zaměstnání.
- Mají potíže s kognitivními funkcemi (např. soustředěním nebo pamětí) – IPS specialista jim pomůže najít práci s předvídatelnou strukturou nebo vytvoří kompenzační pomůcky (např. barevné značení, upomínky).
- Mají trestní minulost – IPS specialisté pomáhají s nácvikem, jak o své minulosti se zaměstnavateli mluvit otevřeně a konstruktivně, a pomáhají získat doporučení.
- Mají duální diagnózu (souběžné duševní onemocnění a závislost na alkoholu či drogách). Výzkumy ukazují, že tito lidé mají stejnou šanci získat práci jako ostatní. Práce jim pomáhá vyplnit volný čas, potkat lidi bez závislostí a často představuje nejsilnější motivaci k abstinenci nebo omezení užívání návykových látek.

Do procesu plánování a podpory může být na základě přání klienta aktivně zapojena také jeho **rodina a blízcí**.

---

#### 4. Proč je tato metoda účinná?

Účinnost metody IPS je dlouhodobě prokázána jak rozsáhlými vědeckými výzkumy, tak praktickými zkušenostmi z celého světa:

- Výzkumy ukázaly, že **placené zaměstnání na otevřeném trhu získalo v průměru téměř 70 % klientů IPS**, zatímco u tradičních metod podporovaného zaměstnávání to bylo pouze 25 %.
  - **Trvalé pracovní uplatnění:** Dlouhodobé navazující studie (po dobu 10 let od ukončení výzkumu) potvrdily, že **52 % zaměstnaných klientů IPS pracuje trvale** (pracovali více než polovinu sledovaného období).
  - **Zlepšení zdravotního stavu:** Lidem s vážným duševním onemocněním, kteří získají placenou práci, se výrazně zlepšuje kvalita života, získávají finanční nezávislost a **příznaky jejich onemocnění prokazatelně ztrácejí na intenzitě nebo ustupují**. Práce zvyšuje sebeúctu, zapojuje člověka do reálného světa a dává jeho dnům stabilitu a řád.
  - **Rychlost a akce místo čekání:** Výzkumy prokazují, že lidé začnou spíše pracovat, pokud se s vyhledáváním začne ihned. Dlouhé přípravné kurzy klienty spíše demotivují a vysílají k nim signál nedůvěry v jejich schopnosti.
  - **Individuální podpora přímo v praxi:** Skutečná práce je tím nejlepším prostředkem pro zhodnocení toho, jakou pomoc člověk potřebuje. Každý neúspěch nebo ztráta práce jsou v IPS vnímány jako cenná zkušenost pro lepší výběr a nastavení podpory v příštím zaměstnání.
- 

#### 5. Jaké benefity přináší IPS zaměstnavatelům?

Zaměstnavatelé jsou pro IPS specialisty klíčovými partnery a zákazníky. Spolupráce se službou IPS jim přináší celou řadu praktických, finančních a organizačních výhod:

- **Vhodný kandidát na míru:** IPS specialista detailně mapuje potřeby zaměstnavatele a požadavky na konkrétní pracovní místo. Doporučuje pouze ty uchazeče, jejichž silné stránky, schopnosti a zájmy nejlépe odpovídají profilu pozice. Tím se minimalizuje riziko fluktuace.
- **Bezplatné koučování a podpora na pracovišti:** Pokud si to klient přeje, může mu IPS specialista pomoci se zaučením přímo na pracovišti (např. tvorba vizuálních schémat atd.).
- **Dlouhodobý partner pro řešení potíží:** IPS specialista zůstává v pravidelném kontaktu se zaměstnavatelem i po nástupu klienta. Pokud se objeví jakékoliv problémy (např. s

dochvilností, únavou, kognitivními potížemi nebo komunikací v týmu), IPS specialista okamžitě pomáhá hledat a realizovat rychlá a nenákladná řešení.

#### **Finanční a legislativní úlevy (v ČR):**

- **Sleva na dani z příjmu** za zaměstnávání osob se zdravotním postižením.
- **Splnění zákonné povinnosti** zaměstnávat osoby se zdravotním postižením (povinný podíl OZP pro firmy s více než 25 zaměstnanci).
- **Finanční podpora od Úřadu práce ČR:** Možnost získání příspěvků na vytvoření společensky účelného pracovního místa, na úhradu nákladů na úpravu pracovního místa, příspěvky na veřejně prospěšné práce či podporu v rámci pracovní rehabilitace.
- **Vysoká motivace a loajalita:** Lidé zapojení do IPS mají enormní touhu pracovat a příležitosti si nesmírně váží. Často se stávají velmi svědomitými, loajálními a stálými zaměstnanci, kteří odvádějí stejně kvalitní výkon jako jejich kolegové.
- **Profesionální a bezpečný přístup:** IPS specialisté jsou profesionálové, kteří respektují chod firmy a vědí, že zaměstnavatelé podnikají za účelem zisku. Navrhují proto pouze jednoduchá, praktická a finančně nenáročná řešení, která nenarušují provoz.

---

## Metoda IPS v České republice

V České republice se k metodě IPS aktivně hlásí a ve své práci ji využívá přibližně **18 multidisciplinárních týmů** působících v **8 krajích**. Zástupci těchto organizací sdílejí příklady dobré praxe v rámci celorepublikové **Platformy IPS Česká republika**. IPS je rovněž oficiálně doporučeno jako klíčová součást spektra služeb poskytovaných v nově vznikajících **Centrech duševního zdraví (CDZ)**.

---

#### *zdroj:*

Praktický průvodce

METODA IPS

(Individual Placement and Support)

Sarah J. Swanson a Deborah R. Becker

Dartmouth Psychiatric Research Center Vydání z roku 2013

Evropská unie Evropský sociální fond Operační program Zaměstnanost

*Pro více informací o metodě IPS, metodických materiálech, videích a mezinárodních výzkumech navštivte oficiální webové stránky mezinárodního centra IPS:*

<https://ipsworks.org/>.